

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gid., za pol leta 1 gid. 60 kr., za četrt leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opredeljeno v določeni semeniščni (Knabenseminarij). — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

„Kmečki dom“!

Kmečki stan je v poslednjih 10. letih silno propal. Na tisoče kmetij se je po dražbi prodalo in nesrečne družine so morale zapustiti dom, v katerem so se njihovi očetje in one same če prav težavno vendar preživele. Reš da so slabe letine hudo zadele kmeta in da bi se marsikteri kmečki posestnik morda še rešil, ko bi imel bil obilne pridelke in česar prodati, da bi plačal davke in saj obresti svojih dolgov. Pa neplodne letine same niso zakrivile take silne zadrege na kmetih; doživeli so jih tudi naši dedje in pradedje, pa so jih prestali in niso vsled njih prišli na kaut.

Vzroki so tedaj še drugi in raznovrstni: zraven davkov silno visoke priklade za občino okraj in deželo, ktere se morajo v gotovem denarji odrajtati; pristojbine ali procenti pri podedovanju ali izročitvi kmetij; silno veliki stroški pri zapuščinskih razpravah in sploh pri vseh nagodbah za koleke in notarska ali advokatska dela in končno, da se za vsakdanje potrebe in posebno za obleko veliko več potratijo, nego v prejšnjih časih.

Najhuje oškodovan pa je kmečki stan, odkar se je leta 1868 dovolilo, da se smejo kmetije razkosati, to je, da sme vsak posestnik od svoje kmetije toliko zemlje v kosih prodati, kolikor se mu ljubi. Od tistega časa je tudi staro podedovansko pravo na kmetih ponehalo in vsi dediči so dobivali enake deleže od cenilne vrednosti kmetije, ako jim ni že poprej pri izročitvi oča izgovoril, kakor se mu je zdelo, dote in deleže.

Pred letom 1868 so bila kmetišča z gruntom vpisana v kataster in kar je grunta bilo pri kmetišči, moralo je pri njem ostati in parcela se je od grunta le s posebnim dovoljenjem gosposke smela prodati in le tačas, kadar se je dokazalo, da kmetija tudi brez prodane parcele lahko delali dolgovi, ker so upniki ve-

deli, da bi morali celo kmetijo obdržati, ako jo po dražbi kupijo in bi jo ne smeli po parcelah prodati. In še druga dobrota je bila za kmete, da so se dote in deleži imeli naložiti le po pravi, primerni vrednosti kmetišča in ne nad zneskom 100kratnega gruntne davka.

Štajerska deželna postava od 24. septembra 1868 je vse te stare naprave odpravila in od tega časa je vsako leto huje propadal kmečki stan. Kmetje so začeli davati hčeram neprimerno velike dote, pri oddaji gruntov sinom in hčeram pa niso le sebi izgovarjati začeli neprimerne pravice, ampak tudi drugim otrokom take deleže, da mladi lastnik in če je bil še tako priden, ni mogel shajati. Dolgovi so ga zadušili.

Prosto prodavanje parcel pa je zakrivilo da se je na taci kosih zemlje na tisoče koč in bajt postavilo, na ktere so se ženili hlapci, delavci in sploh ljudje, ki še toliko niso imeli, da bi si za gostijo kupili hleb kruha in vina.

Če bo tako naprej šlo, bo v 20 ali 100 letih le še tu in tam ostalo kako staro pošteno kmetišče, vse drugo pa bo raztrgano in razkosano. To pa bila bi velika nesreča. Zato se bo moralo kmalu kaj zgoditi, da se ohrani kmečki stan in da se konec stori škodljivemu razkosanju zemljišč.

V drugih deželah so to že zdavnaj sprevideli. V nekterih deželah se vpisana kmetišča ne smejo razkosati in celó v Ameriki imajo postavo, da se lastniku ali njegovi vdovi kmetišče ne sme prodati. S tem so se zaprečili hipotekarni dolgovi, kateri povsod uničujejo kmeta, ker grunti ne vržejo toliko, da bi se zraven družih izdatkov še plačevale obresti.

Tudi pri nas se je začelo misliti na take naprave, s kterimi bi se sčasoma opomoglo kmečkemu stanu. Jedna taka naprava bi bila, da se kmetišča, na kterih se more živeti ena rodbina, ne smejo razkosati. Taka kmetišča bi se v posebno knjigo vpisala in imenovala: „kmečki dom“ (bäuerliche

Heimstätte). Na „kmečki dom“ bi se dolgovni smeli k večjemu do polovice vrednosti vknjižiti, tedaj bi tudi dote in deleži ne smeli presegati polovične vrednosti. Domosed (Heimstätten-Besitzer) bi moral skrbeti za izrejo nedoraslih bratov in sester in bi to lahko storil, ker bi ne dobil v roke nad glavo zadolženega kmetišča. Ko bi domosedec slabo gospodaril in zapravljaj, postavil bi se mu na željo občine varuhi; ko bi pa prišlo do prodaje kmečkega doma, kar bi se le malokedaj zgodilo, ne bi se smel pod polovično vrednost prodati, občina pa bi imela pravico, dom prevzeti za ženo, oziroma vdovo in otroke.

Vlada na Dunaji bode še v tem zasedanju državnemu zboru predložila postavbo zastran „kmečkih domov“. Kedar se bo to zgodilo, smemo upati, da se ne samo zabrani huji propad kmečkega stanu, ampak da se mu napravi tak temelj, na katerem si bo spet opomogel in ostal trdni steber državi in našemu slovenskemu narodu.

Dr. J. Vošnjak.

Letošnja vojaška dolžnost štajerskih Slovencev.

Celjski, mariborski in graški šupeljaki neprenehoma upijajo: le Slovencem ne privoščiti jednakopravnosti v šolah, uradih in javnem življenju. Koliko krivico nam toti ljudje delajo, kaže vojaška dolžnost, ki nam se nalaga vsako leto pri naboru novincev. Tukaj pa nihče ne ugovarja izmed ovih dolgojezičnih vozgrivcev zastran enakopravnosti. Privoščijo nam jo v precej popolnej, zelo nič ukrajšanej meri. Slovenci zadostujemo vojaški dolžnosti. Zato pa tirjamo tudi drugod popolno enakopravnost. Novačenje letošnje za letnike 1864, 1863 in 1862 je razpisano. Naborske komisije osnovane so 4. Prva je za naborni okoliš 27. pešpolka, Leopold kralj Belgijancev, obsegajoči okrajna glavarstva nemška: Hartberg, Weiz, okolično graško, Judenburg, Murau, Leoben, Liezen, Gröbming, Bruck. Ta okoliš ima letos 6883 mož zapisanih, ki so dolžni pred naborsko vojaško komisijo priti. Med temi je pa čez 560 tujcev, zlasti Slovencev.

Drugi naborski okoliš za isti regiment obsega Gradec in nekaj iz okolice, mesto ima 560, okolica 1059 pred komisijo poslati novincev.

Tretja naborska komisija nabira novincev za 47. pešpolk, pl. Beck, to pa a) v nemških glavarstvih: Feldach (1295 novincev), Landsberg (937), Lipnica (850), okrajni Fürstenfeldskem (340), b) v slovensko-nemškem glavarstvu Radgonskem 824 in v okrajni slovensko-nemškem Arveškem (383), in c) v slovenskih glavarstvih: Maribor (1481 novincev je iz okrajev Maribor in sv. Lenart, novačenje vrši se v Mariboru dne 4., 5., 6., 7., 8., 10., 11., 12. marca za okraj

Bistriški pa v Slov. Bistrici za 459 novincev dne 15., 17., 18. marca), Ljutomer (548 novincev v okrajih Ljutomerskem in gornjeradgonskem, novačijo v Ljutomeru dne 20., 21., 22. marca), in d) mesto Maribor (80 novincev).

Četrta naborska komisija odkazana je za naborni okoliš čisto slovenskega pešpolka 87. princ Hohenlohe-Schillingsfürst. On obsega sledeča glavarstva: celjsko (1914 novincev, novačijo v Celji dne 1., 3., 4., 5., 6., 7., 8., 10., 11., 12. marca), brežiško (726 novincev mora iz sevniškega in brežiškega okraja v Brežice pred komisijo dne 15., 15., 17., 18. marca, iz Kozjanskega pa 508 v Kozje dne 20., 21., 22. marca), ptujsko (za 320 novincev iz rogaškega okraja bode novačenje v Rogaci 24. in 26. marca, za 1536 pa iz ptujskega in ormoškega v Ptuj 28., 29., 31. marca, 1., 2., 3., 4., 5. aprila), konjski okraj šteje 584 novincev in bo novačenje v Konjicah 7., 8., 9., aprila, slov. graško glavarstvo (za 622 novincev iz slov. graškega in mahrenberškega okraja bo novačenje v Slov. Gradci 15., 16., 17., 18., 19., aprila, za 302 novincev iz šoštanjkega okraja pa v Šoštanji 21., 22. aprila), gornjegrajski okraj šteje 357 novincev in se vrši novačenje v Mozirji 24., 25. aprila. Mesto Celje šteje 43 novincev in vendar hoče to mestece strahovati ves spodnji Štajer.

Vseh novincev štajerskih je v okoliših za regiment Belgier 8448, med temi 560 tujcev, zlasti Slovencev, za regiment Beck 7117, med temi okoli 3000 Slovencev in za sl. regiment princ Hohenlohe 6902. Na Nemce pride toraj eden celi pešpolk in $\frac{1}{2}$ pa tudi na Slovence jeden celi in $\frac{1}{2}$. Vrhu tega imamo še z novinci zalagati kakor Nemci dva lovska bataljona, skoraj sami pa 6. artilerijski regiment. Mnogo nam jih vzamejo tudi k dragoncem, pionirjem i. t. d.

Sploh zadene nas Slovence štajerske na leto nabor povprek 10.000 mož, Nemce pa 12.500. Če pomislimo, da je med Nemci število nesposobnih, kakor skušuje kažejo, zmiraj večje, in če ozir vzamemo, da je Nemcev povprek 750.000 nas pa 450.000 duš, tako si uže zaslužimo kar, zmiraj tirjamo: popolno jednakopravnost s sosedi Nemci v šolah, uradih in javnem življenju.

Gospodarske stvari.

Kako pridemo k dobremu konjskemu plemenu ali rodu.

Zadnja leta začelo je konjerejstvo znatnih dobičkov donati: konje lahko prodavamo in cene so vedno lepše. Konjerejstvo vsled tega napreduje. Na to kaže vedno večje povpraševanje po dobrih žrebcih. Čedalje več kmetovalcev peča se s konjerejstvom. Zato je umest-